

Verslag bestuurlijke bijeenkomst jeugdhulp na 2016 – 3 september 2015.

Gerrit Kleijheeg opent de bijeenkomst en heet iedereen van harte welkom. Hij benadrukt dat vanmiddag geen besluitvorming aan de orde is maar het delen van verwachtingen, beelden en ervaringen m.b.t. de organisatie van de jeugdhulp en de rol die gemeenten hierin hebben

M. Goedhart en P. Grob presenteren de stand van zaken m.b.t. de jeugdhulp in de regio. De presentatie wordt met dit verslag meegestuurd.

Erik Gerritsen, Secretaris Generaal VWS.

Gerritsen spreekt vandaag ook vanuit zijn oude functie van bestuurder van Bureau Jeugdzorg Amsterdam. Hij schreef het boekje "55 tips om de transitie te overleven". Dit zal voor alle aanwezigen worden besteld.

Hij spreekt over de schrijnende voorbeelden van falende jeugdzorg en gemeenten die de regie niet kunnen pakken, die in het nieuws komen en vaak in het kameroverleg worden besproken. In de werkelijkheid betreft dit vaak situaties die al worden gerepareerd of minder erg zijn dan de media laten geloven. In de praktijk ontmoet hij juist veel enthousiasme en tempo bij de gemeenten.

Voor Holland Rijnland veel complimenten voor wat hier is bereikt en voor de creativiteit en de vaart waarmee de vernieuwing van de zorg wordt ingezet. Instellingen zijn vooral blij met de verminderde administratieve rompslomp. Ook goed dat er voor twee jaar afspraken zijn gemaakt, dat geeft rust om voor de komende jaren beter passende afspraken te maken.

Gerritsen is ervan overtuigd dat er een besparing van 40% mogelijk is, op termijn, in de zorg. Met name in de zwaardere zorg. Hij heeft daarvoor de volgende voorbeelden:

- In 1 keer goed doen; veel zorgtrajecten worden afgebroken of vervangen door anderen omdat de diagnostiek niet goed is geweest en er een valse start is gemaakt.
- In elkaar laten vloeien van de Wmo en de jeugdhulp. Winst te behalen bij goede gezinsplannen. Gezinnen met schulden zijn niet erg vatbaar voor jeugdhulp. Eerste levensbehoeften op orde en perspectief bieden en dan verdere zorg.
- De organisatie zo inrichten dat die is afgestemd op de bedoeling maakt veel werk en management overbodig en bespaart zo kosten.
- Bestuurlijk veranderen; bestuurders van zorginstellingen maar ook wethouders.
- Snellere aanpak van complexe problemen, bestuurlijk oplossen door samenwerking en overleg.

Vaak kan met € 20.000 kosten € 100.000 worden bespaard. Want innoveren kost geld maar de kosten gaan voor de baat uit.

Het vraagt een lerende houding van alle betrokkenen, niet alleen van de zorgprofessionals. Hierbij citeert hij Confusius

*“ Vertel het me en ik vergeet het
Laat het me zien en ik zal het onthouden
Doe het me voor en ik maak het me eigen”*

Mensen leren voor 70% uit ervaring dus hebben de tijd en ruimte nodig om zelf te ervaren wat goed gaat en wat beter kan. Dat zit dus niet alleen in het primaire proces maar ook aan de bestuurlijke kant. En bij beide is het risico op mislukkingen. Vanuit mislukkingen kunnen echter mooie dingen ontstaan en wordt veel geleerd.

De ervaring van veel jeugd- en gezinsteams maar ook van wijkteams is dat ze veel zaken met redelijk simpele oplossingen kunnen “ aftikken” maar dat de complexere en zwaardere problematiek ook het vermogen van deze teams overstijgt.

Hier moeten bestuurders met elkaar in gesprek gaan. Bestuurders van woningcorporaties, zorginstellingen, onderwijs en wethouders. De praktijk leert dat dit productief is en bestuurders eigenlijk allemaal mee willen werken aan een oplossing maar daar niet snel het initiatief toe nemen. Wethouders kunnen hier een voorbeeld in zijn, mensen bij elkaar roepen en gezamenlijk oplossingen vinden voor hardnekkige problemen. Zij hoeven niet eerst de oplossing te vinden alvorens het gesprek aan te gaan.

Na deze inleiding volgt een discussie

De Jager vindt wel dat daar veel dilemma's aan vast zitten waar we nog niet uit zijn. Wethouder als opdrachtgever en als ruimtebieder.

Mostert stelt dat geld en organisatie volgt op wat we willen bereiken. Wethouders en ambtenaren moeten vooral een faciliterende rol pakken zodat de teams hun werk goed kunnen doen en daarbij moeten de teams ook fouten kunnen maken en niet kopschuw worden. In Katwijk worden ook successen geboekt door alle beschikbare gelden bij elkaar te leggen. Uiteindelijk gaat het om dezelfde gezinnen bij Wmo en jeugdhulp.

Van Gelderen merkt op dat in het contact met de teams wethouders vooral moeten luisteren en signaleren en niet moeten zenden. Professionals zijn vaak ook onzeker bij lastige problemen en moeten rugdekking krijgen van zowel politiek als hun eigen bestuurders.

Gardeniers geeft aan dat wethouders ook een rol hebben bij het bekend maken van de teams bij andere bestuurders. Het valt hem op dat nog zoveel mensen niet weten wat de teams doen en op welke wijze zij kunnen samenwerken en bijdragen aan oplossingen.

Hoek geeft aan dat bestuurders voor al deze zaken in de “ jastand” moeten staan.

Gerritsen geeft aan dat het zeer helpt wanneer er wordt geredeneerd vanuit de casuïstiek en de logica die een oplossing van daaruit behoeft. Het denken in organisaties en modellen levert daarin weinig op. Je moet op tafel krijgen wat niet werkt en daar duurzame en bestuurlijke oplossingen voor zoeken. Dat betekent ook dat de problemen in de eigen ambtelijke organisatie moeten worden erkend en worden opgelost.

Ga bij elkaar zitten met bestuurders die het meest betrokken zijn bij de betreffende problemen, check of het klopt en wat ieder er in kan betekenen. Gemeente, politie, onderwijs, woningcorporaties en andere betrokken organisaties. Om de tafel in gesprek en buiten de gebruikelijke vergadercultuur waarin iedereen zich toch weer op het eigen terrein terugtrekt.

Geen georganiseerd wantrouwen en elkaar niet “dwingen” tot strategisch gedrag. Ook bespreken welke belemmeringen wethouders tegen komen bij het vinden van oplossingen. Op deze manier proberen de leercirkel rond te maken vanuit het idee dat elke bestuurder graag een oplossing vindt voor ernstige problemen.

Bloemen geeft aan last te hebben van privacyregels wanneer zij, of iemand waarmee zij spreekt, informatie kwijt wil bij de teams over gezinnen of jeugdigen met problemen. De deur gaat dan al snel dicht.

Gerritsen onderkent dit probleem maar vindt dat het bijna altijd te tackelen is. Allereerst is met toestemming van ouders of jongere bijna alles mogelijk. Zo'n 90% van ouders geeft toestemming voor bespreking en doorgeven van informatie zolang het met hen en niet alleen over hen gaat. De overige 10% die geen toestemming geeft betreft vaak complexe problematiek en ook dan kan, wanneer de veiligheid in het geding is, informatie worden uitgewisseld. Ook kan het vaak gaan over “dat-informatie” en niet over “wat-informatie”. In de GGZ en bij de politie is dit vaak aan de orde. Een agent hoeft niet precies te zeggen wat er speelt maar kan wel aangeven dat het zinvol is om hier eens goed naar te kijken.

Goedhart geeft aan dat het vaak ook gaat over de toegankelijkheid van de teams en de beeldvorming naar buiten. Het kan niet zo zijn dat mensen signalen neerleggen bij de teams zonder eerst zelf een moeder of jongere aangesproken te hebben. Vaak zijn de mensen die signalen inbrengen ook degenen die het met ouders kunnen bespreken.

Ook is er soms handelingsverlegenheid bij de teams als gevolg van de nieuwe manier van werken. Dit kan voorkomen worden door het maken van een professionaliseringslag; intervisie, training en scholing van professionals.

Dit kost geld maar levert ook veel op doordat men ervan leert en in voorkomende volgende situaties beter kan handelen.

Wethouders zijn ook een soort systeemtherapeut en kunnen de processen faciliteren en ondersteunen om zelf de problemen op te lossen. Zij hebben vanuit hun regierol ook de positie om mensen om de tafel te roepen en mee te laten denken.

Aangegeven wordt het dilemma dat bestuurders ook een rol hebben als opdrachtgever en voorwaarden moeten stellen aan de kwaliteit van de zorg die door gemeenten wordt

gefinancierd. Gerritsen geeft aan dat er meer wordt bereikt door samenwerken dan door onderhandelen. Het gaat immers niet om de inkoop van potloden maar om zorg en hulp voor gezinnen die dat hard nodig hebben. Ook belangrijk in de regionale samenwerking is om elkaar de biotoop te gunnen die bij de gemeente past. Gemeenten verschillen qua infrastructuur en mogelijkheden en er moet de ruimte zijn om mee te gaan met de mogelijkheden die je als gemeente hebt. Zo moet je “achter het model” kunnen werken en moet het model niet de overhand krijgen.

Van Gelderen geeft aan dat we te weinig leren van de zaken die fout zijn gegaan of beter hadden gekund en vindt dat er ook een “worst practices day” zou moeten komen. Probleem is dat niemand die slechte voorbeelden aan wil leveren en men al gauw uit de lerende houding in de kritiek verval. Gerritsen verwijst hiervoor naar het instituut voor briljante mislukkingen van Pauk Iske. www.briljantemislukkingen.nl. Tevens raadt hij aan vooral van de slechte voorbeelden uit de eigen regio te leren.

Pauze

Kleijheeg opent het tweede gedeelte van deze middag door met elkaar te benoemen wat anders kan en moet. Daarbij staan de volgende vragen centraal.

- Doen we het zoals we het voor ogen hadden en leidt het tot de gewenste transformatie van de zorg?
- Welke voortgang zien gemeenten tot nu toe?
- Zijn er belemmeringen in de door de gemeente gewenste sturing of in de juiste zorg voor gezinnen en kinderen. Hoe zien die belemmeringen er uit?
- Welke beelden en verwachtingen zijn er over de jeugdhulp of de regionale samenwerking.

De Jager vindt dat er goede resultaten zijn behaald met de samenwerking en dat we daar trots op mogen zijn. Hij ziet wel verschillen in tempo van verandering bij gemeenten zoals bij preventie, basisvoorzieningenniveau, ontschotting e.d. Ook de wereld van de gespecialiseerde jeugdzorg zou wat sneller zou kunnen veranderen. In Alphen aan de Rijn wil men ook de ruimte om te experimenteren met bij voorbeeld openbare aanbesteding zoals ook bij de Wmo is gebeurd.

Hoek geeft aan dat het sociale domein nog sterk aan het veranderen is en de samenhang steeds duidelijker wordt en ook de lokale regie hierop moet kunnen inspelen. Voor Kaag en Braassem is de vraag of er voor bewoners passende hulp wordt geboden richtinggevend en in welk model komt op de tweede plaats. Wel ruimte om hierin te experimenteren.

Van Gelderen vindt deze ruimte ook nodig maar niet gebonden aan een specifiek systeem. We zijn nog maar net begonnen en staan nog maar met 1 been in de wereld zoals we die zouden willen. Zij vindt het veelbelovend en vindt dat in het begin goede keuzes zijn gemaakt. Ruimte is ook rust en tijd en niet nu al veranderingen aan het systeem maar binnen het

systeem aanpassingen maken. We zijn zover gekomen door een gezamenlijk vertrouwen tussen gemeenten en zorgaanbieders en dat is een succesfactor die we moeten behouden. Bovendien leveren nieuwe aanbieders niet automatisch de gewenste verandering. Zij kan de lokale regie goed oppakken en die gaat ook verder dan de jeugdhulp. De lokale binding moet ook goed worden georganiseerd en dat is een taak van wethouders.

Opgemerkt wordt dat het frustrerend is dat de coöperatie nog niet is gerealiseerd. Wellicht zijn de gemeenten teveel op de stoel van aanbieders gaan zitten en is daardoor ruis ontstaan. Van Kempen vindt dat we unaniem moeten aangeven meerwaarde te zien in de coöperatie en ons commitment daarover moeten geven aan de aanbieders. Huiswerk voor gemeenten is om voor 2017 meerjarige afspraken te maken en duidelijkheid te geven over het vervolg en de kwaliteit die wordt verwacht. Haalbare eisen stellen.

Gotink is uitermate tevreden over de JGT's maar merkt onrust bij de teams over het voortbestaan van hun baan; oppassen dat werkers niet vertrekken omdat elders meer zekerheid wordt geboden. Boodschap naar de aanbieders moet ook zijn dat de coöperatie moet bijdragen aan het doel en de functie van de JGT's.

De aanbieders zijn weliswaar niet snel met het oprichten van een coöperatie maar zijn wel in praktijk al volop aan het veranderen. Maar we komen van ver, ook gemeenten, en het heeft tijd nodig om zowel de zorg als de organisatie ervan te vernieuwen.

Pietersen denkt dat in een andere regio dit gedoe misschien reden was geweest elkaar niet meer te zien maar juist door onze samenwerking houden we elkaar vast.

Er is overeenstemming over het behouden van de JGT's en daar worden geen veranderingen in voorgesteld. De komende jaren zullen ze worden voortgezet en versterkt en moet zekerheid komen voor JGT leden. Inhoudelijke aanpassingen zijn altijd mogelijk.

Uitdaging voor de komende jaren is het verminderen van specialistische hulp zonder dat de kwaliteit van de zorg minder wordt. Meer en sneller inzetten aan begin traject als dat nodig is en ook als het zwaardere zorg betreft.

Van Gelderen wil onderzoek naar eventuele andere modellen niet beperken tot Alphen en Kaag en Braassem maar er ook voorbeelden uit andere regio's bij betrekken. En met het uitgangspunt dat een model moet passen bij de bedoeling en de wensen in de regio. Ook goed kijken welke gewenste veranderingen binnen het huidige model gewoon mogelijk zijn.

Bloemen wil ook de solidariteit en het verzekeringsmodel uitgewerkt hebben en overeenstemming over verdeling van het regiobudget. Dit naast het commitment over de JGT's, de TWO en de coöperatie.

Afsluiting

Kleijheeg vraagt aan de portefeuillehouders wat er nodig is om een doorstart te maken.

- Vertrouwen, committment, ijken van definities (verstaan we elkaar in dezelfde termen?).
- Ja zeggen tegen de coöperatie, afspraken voor langere termijn, bewaken dat de nieuwe organisatie bijdraagt aan de groei en kwaliteit van de JGT's.
- Versterken van de JGT's
- Vertrouwen in coöperatie blijven benoemen maar eventuele nieuwe aanbieders niet uitsluiten.
- Aanvullend beleid Hart voor de Jeugd van transitie naar transformatie
- Scherper formuleren inkoop Eisen
- Vergelijken van inkoopprocedures in het inkoopadvies voor 2017
- Aanbieders meenemen in proces contractering

Bestuurlijke opdracht

De portefeuillehouders spreken de intentie uit de regionale samenwerking op het gebied van de jeugdhulp te willen continueren.

Vanwege de duur van een goede inkoopprocedure is het van belang dat de gemeenten nog dit jaar een uitspraak doen over het aanvullende beleid en de te volgen procedure. Met name deze twee componenten vormen het hart van de bestuursopdracht. Hierna volgt het maken van afspraken over governance en opdrachtgeverschap.